

hrajZAkraj

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
ŽILINSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA 2021+

STRATEGICKÁ ČASŤ

verzia k 25.01.2022

OBSAH

VÍZIA	4
HLAVNÝ CIEĽ	4
PRIORITNÁ OBLASŤ 1. INOVÁCIE A VZDELÁVANIE	5
1. ROZVÍJAŤ PROSTREDIE PRE EKONOMIKU ZALOŽENÚ NA INOVÁCIÁCH, CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE A DOBRÉ PRACOVNÉ PRÍLEŽITOSTI	5
1.1 Vytvoriť podmienky pre udržateľný ekonomický rozvoj kraja a jeho regiónov.....	5
1.2 Podporiť inovačné prístupy a výskumno-inovačné aktivity.....	7
1.3 Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania.....	9
1.4 Vytvoriť priestor pre rozvoj talentu, nadania a kreativity	10
PRIORITNÁ OBLASŤ 2. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	11
2. ZACHOVAŤ PRÍRODNÉ HODNOTY A BIODIVERZITU A PODPORIŤ ADAPTÁCIU NA DOPADY KLIMATICKEJ ZMENY	11
2.1 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a zlepšiť nakladanie s odpadom	11
2.2 Podporiť adaptáciu na dopady zmeny klímy	12
2.3 Zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť produkciu skleníkových plynov	13
2.4 Zabezpečiť ochranu prírodných hodnôt.....	14
2.5 Rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu.....	15
PRIORITNÁ OBLASŤ 3. INFRAŠTRUKTÚRA	16
3. INFRAŠTRUKTÚRA PODPORUJÚCA UDRŽATEĽNÚ MOBILITU A TECHNICKÁ VYBAVENOSŤ ZLEPŠUJÚCA KVALITU ŽIVOTA	16
3.1 Zvýšiť atraktivitu verejnej osobnej dopravy a zlepšiť podmienky pre prevádzku intermodálnych dopravných systémov prepravy nákladov	16
3.2 Zvýšiť atraktivitu nízko emisnej cestnej dopravy a nemotorovej dopravy.....	18
3.3 Zlepšiť dopravnú dostupnosť územia.....	20
3.4 Zlepšiť dostupnosť k energetickej infraštruktúre	22
3.5 Zlepšiť digitálnu dostupnosť územia	23
PRIORITNÁ OBLASŤ 4. SOCIÁLNA STABILITA	24
4. DOSIAHNUŤ UDRŽATEĽNÚ KVALITU ŽIVOTA PODPORENÚ DOSTUPNOSŤOU SLUŽIEB	24
4.1 Udržať a vytvárať dobré pracovné príležitosti	24
4.2 Zabezpečiť moderné, dostupné, kvalitné a efektívne služby zdravotnej starostlivosti a sociálne služby ...	25
4.3 Posilniť rozvoj služieb pre komunitu	27
PRIORITNÁ OBLASŤ 5. IDENTITA A SEBESTAČNOSŤ	28
5. ATRAKTÍVNE, KONKURENCIESCHOPNÉ, ODOLNÉ A UDRŽATEĽNÉ REGIÓNŤY	28
5.1 Rozvíjať miestnu ekonomiku založenú na udržateľnosti ekosystémových služieb	28
5.2 Posilňovať identitu územia, zachovávať a zhodnocovať kultúrne dedičstvo, podporovať kreativitu a rozvíjať živú kultúru	30
5.3 Rozvíjať aktívne komunity a posilňovať územnú spoluprácu	31
NAJDÔLEŽITEJŠIE VÝSTUPY PROJEKTOV.....	33

- UDRŽATELNÁ REGIONÁLNA INOVAČNÁ POLITIKA SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOV RELEVANTNÉ PRE ÚZEMIE ŽILINSKÉHO KRAJA 33
- STRATÉGIA UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA DOPRAVY A MOBILITY ŽSK 34

PREDPOKLADANÁ FINANČNÁ ABSORPČNÁ KAPACITA Z EŠIF V RÁMCI ŽILINSKÉHO KRAJA V OBDOBÍ 2021 - 2027 36

VÍZIA

Žilinský kraj – kraj príležitostí, rozumných a udržateľných riešení pre všetkých.

Žilinský kraj je v roku 2030 vyhľadávaný priestor pre plnohodnotný život, podnikanie a sebarealizáciu, poskytuje istoty, bezpečie, prostredie pre spoluprácu a snaha a úsilie o to, aby rozvoj kraja slúžil všetkým generáciám, vrátane tých budúcich, sú spoločné.

Ekonomická výkonnosť Žilinského kraja dynamicky rastie. Žilinský kraj podporuje inovácie v každej oblasti svojho rozvoja s dôrazom na vzdelávanie, podnikanie a kvalitu služieb verejnej správy a je aktívny vo využívaní príležitostí a aktívne využíva svoj vnútorný potenciál k rozvoju. Vďaka tomu realizuje kraj a taktiež partneri v území strategické projekty, ktoré znamenajú nové príležitosti a udržateľné riešenia.

Žilinský kraj je krajom súdržným, verejné inštitúcie, firmy, akademický a neziskový sektor tvoria v kraji silné regionálne partnerstvá a siete a vytvárajú konštruktívne prostredie spolupráce, ktoré spoločne napĺňa strategické priority kraja a nachádza rozumné riešenia pre problémy a potreby obyvateľov.

Žilinský kraj je v roku 2030 kraj, kde sa dobre darí, kde je kvalitné a atraktívne životné prostredie a kde sa nachádzajú inšpirácie a príklady dobrej praxe medzinárodnej úrovne.

HLAVNÝ CIEĽ

Zlepšiť kvalitu života obyvateľov, rešpektovať limity životného prostredia a zhodnocovať svoj potenciál. Zvýšiť inovačnú výkonnosť ekonomiky a využívať inovatívne a udržateľné riešenia pre zabezpečenie sociálnej stability. Ekonomické ukazovatele a indikátory kvality života v regiónoch kraja priblížiť k priemeru EÚ.

Kľúčové indikátory:

1. HDP v PKS/obyv. (ŠÚ SR)
2. Pozitívne saldo migrácie v rokoch 2020 – 2030, (ŠÚ SR)
3. Miera zamestnanosti (20-64, VZPS, %) (ŠÚ SR)
4. Populácia ohrozená chudobou a sociálnym vylúčením (% populácie, EU SILC, ŠU SR) (ŠÚ SR)
5. Výsledky národného testovania – maturita (NÚCEM)
6. Emisie základných znečisťujúcich látok (ŠÚ SR)

PRIORITNÁ OBLASŤ 1. INOVÁCIE A VZDELÁVANIE

Strategický cieľ:

1. ROZVÍJAŤ PROSTREDIE PRE EKONOMIKU ZALOŽENÚ NA INOVÁCIÁCH, CELOŽIVOTNÉ VZDELÁVANIE A DOBRÉ PRACOVNÉ PRÍLEŽITOSTI

Špecifický cieľ: *(Tematická podoblasť: Podnikanie a prosperita)*

1.1 Vytvoriť podmienky pre udržateľný ekonomický rozvoj kraja a jeho regiónov

Požadovaná zmena:

Komplexná podpora ekonomického rozvoja, potenciálu a prosperity územia Žilinského kraja umožní nové investície posilňujúce konkurenčnú výhodu kraja. Nové ekonomické aktivity na území Žilinského kraja sa prejavujú zvýšením domácich a zahraničných investícií, využitím miestnych zdrojov a rastom economickej aktivity obyvateľstva, zvýšením exportu, udržaním a vytváraním nových pracovných príležitostí, zvýšením podielu obyvateľstva v produktívnom veku, udržateľnosťou verejných služieb v kraji a regiónoch. Príležitosťou pre rozvoj a stabilitu ekonomiky je: aktivácia a rozvoj výskumných a inovačných kapacít, zvýšenie podielu economickej aktivity obyvateľstva v produktívnom veku, úzke prepojenie so vzdelávacím systémom, zlepšenie kvality a obsahu vzdelávania, zlepšenie kompetencií pedagógov a užšia spolupráca s podnikateľským sektorom a zvládnutie digitálnej transformácie v priemysle a službách.

Zdôvodnenie:

Napriek pozitívnemu vývoju základných ukazovateľov, ekonomika kraja sa výraznejšie neposúva smerom k službám a produktom s vyššou pridanou hodnotou (len pozvoľný nárast hrubej pridanej hodnoty a stagnácia výdavkov na výskum a vývoj) a smerom k efektívnejšiemu využitiu vnútorného potenciálu územia.

Udržateľný rozvoj územia založený na silných a slabých stránkach územia a zabezpečenia priaznivého prostredia a podmienok pre podnikanie a jeho rast spolu s podporou vzdelávania, inovácií a sprevádzané vytváraním dobrých pracovných miest t. j. prostredníctvom podpory ekonomického rozvoja a prosperity miest a obcí, obyvateľov a komunít či úzkej spolupráce verejného a súkromného sektora. Žilinský kraj ako priemyselný región si môže udržať svoju konkurenčnú výhodu a ekonomickú výkonnosť len podporou ekonomiky založenej na inováciách, ktorá naplno využíva svoj potenciál a zodpovedným prístupom k zdraviu, sociálnej stabilite a životnému prostrediu.

Kľúčový ukazovateľ:

- **Ekonomická aktivita obyvateľov**
- **Zamestnanosť vo VVA**

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Stratégia pre inteligentnú špecializáciu SR
- Národná stratégia pre otvorenú vedu 2021 – 2028 (Akčný plán pre otvorenú vedu 2021-2028)
- Stratégia pre jednotný digitálny trh v Európe
- Digitálna agenda pre Európu
- Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030
- Stratégia hospodárskej koncepcie Slovenska 2030
- Podpora inovatívnych riešení v slovenských mestách
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska
- Agenda 2030
- Plán obnovy a odolnosti SR
- Partnerská dohoda SR (zverejnené znenie)
- OP Slovensko (zverejnené znenie)
- Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030, s výhľadom do roku 2050

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok – Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Inovácie)

1.2 Podporiť inovačné prístupy a výskumno-inovačné aktivity

Požadovaná zmena:

Žilinský kraj bude lídrom vo vybraných doménach inteligentnej špecializácie s dôrazom na medzisektorové inovácie a maximálne využije svoj inovačný potenciál v medzinárodnej spolupráci. Vytvorením siete verejných výskumných organizácií, súkromných výskumných organizácií, klastrov, individuálnych výskumníkov a výskumných iniciatív a projektov umožní dobudovať inovačný ekosystém pre regionálnu ekonomiku založenú na vede, výskume a poznatkoch. Inovačné prístupy, vedecko-výskumné aktivity a transfer know-how sa bude orientovať na Priemysel 4.0, Služby 4.0 a Zdravie 4.0.

Zdôvodnenie:

Inovácie dnes vstupujú do každej oblasti života obyvateľov. Dôležitosť podpory inovácií v Žilinskom kraji je zvýraznená doterajšími aktivitami a výsledkami a vlastnou regionálnou inovačnou stratégiou. Žilinský kraj si chce udržať svoju pozíciu medzi kraji SR a znížiť náskok BSK najmä v zelených inováciách, inováciách v doprave a v zdravotníctve. Žilinský kraj disponuje významným inovačným potenciálom (Inovačný potenciál krajov SR), pôsobí tu viacero univerzít, pričom najvýznamnejšia je Žilinská univerzita v Žiline (UNIZA) zameraná najmä na výrobné a dopravné systémy, IKT. V okolí UNIZA je postavený základ regionálneho inovačného ekosystému, súčasťou ktorého sú Výskumné centrum UNIZA, Univerzitný vedecký park UNIZA a spolupracujúce pracovisko BioMed v Martine.

Druhou najvýznamnejšou univerzitou, ktorá má svoje zastúpenie v Žilinskom kraji je Univerzita Komenského. Jej Jesseniova lekárska fakulta je dlhodobo najlepšou lekárskou fakultou Slovenska. Okrem vzdelávania budúcich zdravotníckych profesionálov má niekoľko Centier excelentnosti, Kompetenčné centrum a Výskumné centrum – Martinské centrum pre biomedicínu (BioMed Martin). Jej inovačný potenciál stúpa v spolupráci s Univerzitnou nemocnicou Martin. Fakulta v spolupráci s nemocnicou pripravujú projekt novej koncovej nemocnice, ktorá bude mať atribút tzv. „výskumnej nemocnice“ a má potenciál byť centrom biomedicínskeho klastra s významným inovačným potenciálom. Pri JLF UK v Martine je zároveň budovaná národná biobanka, ktorá predstavuje významný akceleračný výskumných a inovačných aktivít nielen v medicíne.

Kľúčový ukazovateľ:

- **Výdavky na vedu a výskum z verejných zdrojov**
- **Výdavky na vedu a výskum zo súkromných zdrojov**

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Stratégia pre inteligentnú špecializáciu SR (návrh)
- Národná stratégia pre otvorenú vedu 2021 – 2028 (Akčný plán pre otvorenú vedu 2021-2028)
- Stratégia pre jednotný digitálny trh v Európe
- Digitálna agenda pre Európu
- Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030
- Stratégia hospodárskej koncepcie Slovenska 2030
- Podpora inovatívnych riešení v slovenských mestách
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska
- Agenda 2030
- SUREGIN - Návrh Regionálnej inovačnej a smart stratégie Žilinského kraja 2021+
- Plán obnovy a odolnosti SR
- Partnerská dohoda SR (zverejnené znenie)
- Stratégia rozvoja ESFRI infraštruktúry
- Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030, s výhľadom do roku 2050

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Vzdelávanie)

1.3 Vybudovať flexibilný a adaptabilný systém celoživotného vzdelávania

Požadovaná zmena:

Vzdelaní občania každého veku prispievajú k udržateľnému rastu kraja a jeho regiónov a budú mať prístup k celoživotnému vzdelávaniu a celoživotnému poradenstvu, nadobúdať nové vedomosti, zručnosti a skúsenosti počas celého svojho pracovného života. Zapojiť obyvateľov do riešenia rôznych problémov územia na všetkých úrovniach vo verejnej správe, súkromnom a neziskovom sektore a umožniť im získať adekvátne vzdelanie, možnosť uplatnenia sa v Žilinskom kraji, realizovať podnikateľské aktivity a prispievať k rozvoju konkrétneho územia.

Zdôvodnenie:

Návrh reaguje na identifikované problémy spojené s demografickými procesmi, nízkou úspešnosťou žiakov v realizovaných testovaniach, a potrebami a nárokmi vyplývajúcimi z Industry 4.0 a Zdravie 4.0 a procesu digitalizácie ekonomiky a elektronizácie služieb. Zapojenie obyvateľstva do vhodných foriem flexibilného systému celoživotného vzdelávania a poradenstva umožňuje obyvateľom riešiť rôzne životné situácie, zvýšiť ich zamestnateľnosť a znížiť dopyt po sociálnych službách a službách zdravotnej starostlivosti. Kvalita pracovnej sily je nevyhnutným faktorom pre udržanie ekonomickej výkonnosti kraja a jeho regiónov, identifikáciu a lokalizáciu nových investícií a poskytovanie moderných a efektívnych verejných služieb.

Kľúčový ukazovateľ:

- **Populácia vo veku 30-34 s ukončeným terciárnym vzdelaním**
- **Účasť 25-64 ročných na vzdelávaní**
- **Rómske deti v predprimárnom vzdelávaní**

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Stratégia pre inteligentnú špecializáciu SR
- Digitálna agenda pre Európu
- Stratégia hospodárskej koncepcie Slovenska 2030
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska
- Agenda 2030
- Plán obnovy a odolnosti SR
- Partnerská dohoda SR (zverejnené znenie)
- Operačný program Slovensko (zverejnené znenie)
- Nízkouhlíková stratégia rozvoja SR do roku 2030, s výhľadom do roku 2050
- Stratégia inkluzívneho vzdelávania
- OECD Národná stratégia zručností pre Slovensko

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Talenty)

1.4 Vytvoriť priestor pre rozvoj talentu, nadania a kreativity

Požadovaná zmena:

Funkčný systém služieb a podpory pre talenty a rozvoj nadania vrátane informačných služieb a poradenstva, ktorý bude viesť k podpore, udržaniu a prilákaníu najmä mladých talentovaných a nadaných s pozitívnym dopadom na ekonomický a sociálny rozvoj územia kraja.

Zdôvodnenie:

Kreativita, talent a nadanie je nededitelnou súčasťou konkurencieschopnosti a rozvoja územia, ktorá je aj výsledkom seberealizácie aktívnych obyvateľov. Udržanie a zvýšenie atraktivity územia pre vzdelaných, angažovaných a kreatívnych obyvateľov si vyžaduje nové komplexné prístupy k službám v oblasti vzdelávania, podnikania, informačným a poradenských službám a zabezpečeniu vhodných pracovných príležitostí umožňujúcich podporu talentu a rozvoj nadania obyvateľov.

Kľúčový ukazovateľ:

- **Pilotné aktivity a projekty**

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Stratégia pre inteligentnú špecializáciu SR (návrh)
- Digitálna agenda pre Európu
- Stratégia hospodárskej koncepcie Slovenska 2030
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska
- Agenda 2030
- Národná stratégia zamestnanosti
- Partnerská dohoda (v návrhu, zverejnená)
- Operačný program Slovensko (zverejnený návrh)
- Stratégia inkluzívneho vzdelávania
- OECD Národná stratégia zručnosti pre Slovensko
- Stratégia Slovenskej republiky pre mládež na roky 2021-2028 (v návrhu)

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

PRIORITNÁ OBLASŤ 2. ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Strategický cieľ:

2. ZACHOVAŤ PRÍRODNÉ HODNOTY A BIODIVERZITU A PODPORIŤ ADAPTÁCIU NA DOPADY KLIMATICKEJ ZMENY

Špecifický cieľ: *(Tematická podoblasť: Obehové hospodárstvo / cirkulárna ekonomika)*

2.1 Zavádzať princípy obehového hospodárstva a zlepšiť nakladanie s odpadom

Požadovaná zmena:

Žilinský kraj sa v rámci Slovenska stane lídrom v implementácii princípov obehového hospodárstva a pripraví sa na dosiahnutie cieľov Európskej únie, postupne premietaných do legislatívy SR. Zároveň podporí potrebnú zmenu v nakladaní s komunálnym odpadom s cieľom predchádzať vzniku odpadov a znížiť mieru jeho skládkovania v prospech jeho energetického a materiálového zhodnocovania.

Zdôvodnenie:

Balík opatrení Európskej únie v oblasti obehového hospodárstva ešte nie je na Slovensku plne implementovaný.

Mestá a obce v ŽSK nie sú dostatočne pripravené na radikálne zmeny v nakladaní s komunálnym odpadom. Dosiahnutie cieľov Európskej únie je časovo náročné a nákladné na prípravu, preto treba začať čo najskôr a pracovať s dlhodobým výhľadom.

Skládky komunálneho odpadu v regióne sú na limite svojej kapacity a výstavba nových skládok nie je žiaduca z hľadiska cieľov nakladania s komunálnym odpadom ani kvality životného prostredia. V ŽSK absentujú kapacitné zariadenia (kapacity) na materiálové a energetické využitie odpadu, ktoré by riešili zvyškový komunálny odpad v kraji; chýba koordinácia ich prípravy, vrátane logistiky zberu odpadov v celom regióne.

Dopady na obyvateľov regiónu v prípade oneskoreného riešenia problému obehového/odpadového hospodárstva sa môžu prejaviť najmä vo zvýšení poplatkov za nakladanie s odpadom a v zhoršenej kvalite životného prostredia. Očakáva sa aj nízka akceptácia umiestňovania zariadení na nakladanie s odpadmi, najmä zariadení na ich energetické zhodnocovanie zo strany verejnosti a obcí.

Kľúčový indikátor:

- **Podiel zmiešaného komunálneho odpadu ukladaného na skládky**

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Program odpadového hospodárstva Slovenskej republiky
- Program odpadového hospodárstva Žilinského kraja

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Voda a adaptácia na zmeny klímy)

2.2 Podporiť adaptáciu na dopady zmeny klímy

Požadovaná zmena:

Žilinský kraj bude riešiť dopady zmeny klímy strategicky a účinne, v súlade s požiadavkami udržateľného rozvoja územia a jeho väčšej odolnosti voči zmenám klímy. Rozhodovať bude informovane a komplexne, nie ad hoc o jednotlivých problémoch, ktoré sa prejavujú suchom, povodňami, vlnami horúčav alebo inými extrémnymi poveternostnými udalosťami. Bude spracovaná Stratégia adaptácie kraja na dopady klimatickej zmeny, ktorá bude vychádzať z národnej stratégie a bude rešpektovať špecifiká ŽSK a jeho regiónov. Stratégia začlení existujúce a pripravované adaptačné opatrenia v sídlach aj v krajine. Zmena prinesie opatrenia proti deštruktívnemu pôsobeniu vody a sucha, zameria sa na lepšiu distribúciu vody v krajine. Adaptačné opatrenia budú kombinované s mitigačnými opatreniami všade tam, kde to bude výhodné (obnova budov, inštalácia OZE a pod.).

Zdôvodnenie:

Nevyhnutnosť a veľká naliehavosť strategického prístupu ŽSK, miest a obcí na adaptáciu na dopady zmeny klímy.

Silnejšie dopady zmien klímy sa prejavujú nedostatkom vody (sucho), rastúcimi teplotami v mestách, extrémnymi meteorologickými javmi, napríklad povodňami, búrlivým vetrom, postupnými zmenami v biodiverzite i produktivite ekosystémov a krajiny atď. Ohrozujú udržateľný rozvoj kraja predovšetkým obmedzením rozvoja podnikania, poľnohospodárstva, lesného hospodárstva, cestovného ruchu a celkovým znížením bezpečnosti i kvality života obyvateľov.

Nevhodné regulácie vodných tokov, dopady výstavby vodných nádrží (ich zanášanie a súvisiaca produkcia skleníkových plynov), znižovanie hladiny vôd a zvyšovanie znečistenia vodných tokov, nevhodné leso- i poľnohospodárske postupy a urbanizácia majú významné nepriaznivé vplyvy na stav klímy i kvalitu a potenciálne využitie vody v kraji. Povrchové aj podzemné vody sú ďalej ohrozené priemyselným a komunálnym znečistením (v časti kraja jestvujú oblasti, ktoré nie sú odkanalizované).

Kľúčový indikátor:

- Počet projektov adaptačných opatrení

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Ochrana ovzdušia a klímy)

2.3 Zlepšiť kvalitu ovzdušia a znížiť produkciu skleníkových plynov

Požadovaná zmena:

V regióne bude trvalo klesať rozloha území, v ktorých sú prekračované limity koncentrácií hlavných škodlivín v ovzduší. Opatreniami proti znečisťovaniu ovzdušia z lokálneho vykurovania, dopravy, priemyselných zdrojov a cezhraničného prenosu dôjde k zníženiu existujúcich koncentrácií škodlivín v ovzduší a tým aj k zníženiu vplyvov na zdravie obyvateľov a zraniteľných ekosystémov. Zároveň dôjde k znížovaniu produkcie a zvyšovaniu sekvencie skleníkových plynov, ktoré umožní naplnenie požiadaviek zelenej dohody (Green Deal) a ďalších požiadaviek EÚ na obdobie rokov 2021 – 2027, potrebných pre plnenie cieľov zelenej dohody v rokoch 2030 - 2050. Jednou z hlavných oblastí, ktoré prispievajú k očakávanej zmene je energetika. A to najmä prostredníctvom zmenou palivovej základne, energetických úspor, vrátane zvýšenia energetickej efektivity budov, zvýšením podielu obnoviteľných zdrojov energie, uskladňovaním elektriny, atď. Zlepšenie kvality ovzdušia a zníženie vplyvov na klímu prispieje tiež ku zlepšeniu imidžu regiónu.

Zdôvodnenie:

Kvalita ovzdušia je viditeľným environmentálnym problémom v regióne s dopadom aj na ľudské zdravie a kvalitu ekosystémov. Napriek klesajúcej produkcii emisií sa nedarí významne znížiť prekračovanie limitov hlavných znečisťujúcich látok, najmä v územiach zaťažených dopravou a v oblastiach s prevládajúcim lokálnym vykurovaním domácností. Na uvedenom stave sa podieľajú najmä emisie z dopravy, vykurovania domácností, časti priemyselných zdrojov a tiež cezhraničné prenosy škodlivín z Moravsko-sliezskeho kraja (ČR) a Sliezskeho vojvodstva (PL). Ku kolísaniu koncentrácií znečisťujúcich látok prispieva aj poveternostná situácia v kombinácii s geomorfológiou úzkych dolín a klimaticky inverzných kotlín v časti kraja. Úloha ŽSK spočíva predovšetkým v iniciovaní spolupráce, monitoringu a koordinácii.

Zníženie emisií oxidu uhličitého o 55 % do roku 2030 na úroveň z roku 1990 (pozri Fit for 55 v rámci zelenej dohody) si vyžaduje veľké zmeny už v návrhovom období stratégie. Zahŕňa nielen opatrenia v oblasti znižovania produkcie skleníkových plynov, predovšetkým v energetike (zámena palív, rozvoj obnoviteľných zdrojov energie, úspory energií v rámci modernizácie budov, a ďalšie), ale tiež metódy sekvencie (zachytávanie uhlíka z ovzdušia).

Kľúčový indikátor:

- Rozloha územia kraja, v ktorom sú prekračované limity koncentrácií hlavných znečisťujúcich látok v ovzduší
- Počet vymenených kotlov na tuhé palivo

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Programy na zlepšenie kvality ovzdušia v oblastiach riadenia kvality ovzdušia (Žilina, Martin a Vrútky, Ružomberok a Likavka)
- Pripravovaná nízkouhlíková stratégia Žilinského kraja

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Pôda, biodiverzita a krajina)

2.4 Zabezpečiť ochranu prírodných hodnôt

Požadovaná zmena:

Využitie cenných a príťažlivých území, najmä veľkoplošných chránených území, na zlepšenie udržateľného využívania krajiny i na udržanie imidžu kraja ako územia so zachovanými prírodnými hodnotami. Zabránenie ďalšiemu tlaku dopravných stavieb a inej infraštruktúry, nevhodnej urbanizácie, intenzívneho leso- a poľnohospodárstva na hodnotné časti prírody, zmena prístupu k cestovnému ruchu s cieľom podporiť citlivé formy CR na úkor jeho intenzívnej a masovej podoby. Je nevyhnutné zachovať a podporovať priepustnosť a spojitost krajinu, zabrániť jej ďalšej fragmentácii, zastaviť pokles biodiverzity a podporovať jej zachovanie a rozvoj ekosystémových služieb. Súčasťou komplexného prístupu je tiež ochrana poľnohospodárskej pôdy, lesov ochranných a osobitného určenia, obnova hospodárskych lesov s nevhodným drevinovým zložením, poškodzovaným pôsobením sucha a škodcov a obmedzenia šírenia invázných a rozpínavých druhov.

Zdôvodnenie:

Zachovanie rozsiahlych, prírodne hodnotných území významne zvyšuje rozmanitosť, odolnosť, konkurencieschopnosť a atraktivitu Žilinského kraja.

Rastúci tlak na hodnotné časti prírody pôsobením intenzívneho cestovného ruchu, narastajúcej nevhodnej urbanizácie, fragmentácie a strát biotopov dopravnými stavbami, nevhodným leso- a poľnohospodárstvom a ďalšími aktivitami ohrozuje a znehodnocuje prírodný kapitál. Degradácia významnej časti lesných porastov v dôsledku kombinácie vplyvov nevhodného drevinového zloženia (zvlášť nepôvodné smrečiny), sucha a škodcov má významný vplyv na vodný režim krajiny, klímu a kvalitu pôd s dopadmi na pohodu obyvateľov.

V dôsledku zástavby dochádza k úbytku poľnohospodárskej pôdy a v dôsledku nevhodného spôsobu obhospodarovania k jej degradácii.

Povrchové vody sú ohrozené leso- i poľnohospodárskym (dusičnany, nerozpustné látky), priemyselným a komunálnym znečistením. V časti kraja jestvujú oblasti, ktoré nie sú odkanalizované, najmä v obciach do 2000 obyvateľov.

Kľúčový indikátor:

- **Koeficient ekologickej stability krajiny**
- **Podiel obyvateľov napojených na kanalizáciu s čistením odpadových vôd**
- Priaznivý stav biotopov v ZA kraji

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Územné plány a súvisiace dokumenty
- Plán rozvoja vodovodov a kanalizácií
- Program starostlivosti o chránené územia a druhy

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Environmentálna výchova, vzdelávanie a osвета)

2.5 Rozvíjať environmentálnu výchovu, vzdelávanie a osvetu

Požadovaná zmena:

Verejnosť sa bude aktívne podieľať na prevencii a riešení kľúčových environmentálnych problémov regiónu. Environmentálne vzdelávanie, výchova a osвета sú dôležitým predpokladom i nástrojom účinných environmentálnych riešení, najmä v oblastiach znečistenia ovzdušia z vykurovania domácností, obehového a odpadového hospodárstva, udržateľnej dopravy, ochrany prírody a krajiny, ochrany klímy a adaptácie na dopady jej zmeny a i.. EVVO by však mala byť súčasťou širšieho vzdelávania pre udržateľný rozvoj a mala by spolupôsobiť pri ďalších aktivitách, akými sú inovácie v oblasti životného prostredia, smart aktivity, miestna Agenda 21, environmentálny manažment a ďalšie.

Zdôvodnenie:

Potreba podporiť strategickú zmenu v oblasti životného prostredia zo strany verejnosti ŽSK, najmä v nových oblastiach, ktoré významne ovplyvnia život regiónu (požiadavky Zelenej dohody, obehové hospodárstvo, adaptácia na dopady zmeny klímy a pod.) a tiež potreba zastaviť miznutie skúseností ľudí s prírodou.

V kraji existuje potenciál rozvoja miestnej Agendy 21, environmentálneho manažmentu (napr. EMAS), smart aktivít, atď. na úrade ŽSK a v sídlach v kraji.

Časť verejnosti odmieta niektoré riešenia v oblasti ŽP, napríklad energetické využitie komunálneho odpadu, obmedzenie individuálnej automobilovej dopravy, obmedzovanie intenzívneho cestovného ruchu z dôvodu ochrany prírody, inštalácie OZE, niektoré adaptačné opatrenia atď. Ich uplatnenie si vyžaduje trpezlivosť, dlhodobú a kvalitnú osvetu a informovanosť, nie ad hoc krátkodobé kampane.

Pre dosiahnutie environmentálne udržateľnej a sociálne spravodlivej budúcnosti pre mladú generáciu je nevyhnutné naučiť ľudí chápať dopady vlastného konania v globálnych súvislostiach.

Kľúčový indikátor:

- **Počet uskutočnených aktivít zameraných na podporu EVVO**
- Počet certifikovaných organizácií poskytujúcich EVVO (certifikácia v príprave)

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Rezortná koncepcia environmentálnej výchovy, vzdelávania a osvetu do roku 2025
- Stratégia Environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

PRIORITNÁ OBLASŤ 3. INFRAŠTRUKTÚRA

Strategický cieľ:

3. INFRAŠTRUKTÚRA PODPORUJÚCA UDRŽATEĽNÚ MOBILITU A TECHNICKÁ VYBAVENOSŤ ZLEPŠUJÚCA KVALITU ŽIVOTA

Špecifický cieľ: *(Tematická podoblasť: Preprava osôb a nákladov)*

3.1 Zvýšiť atraktivitu verejnej osobnej dopravy a zlepšiť podmienky pre prevádzku intermodálnych dopravných systémov prepravy nákladov

Požadovaná zmena:

Proces zmeny je nastavený na zvrátenie dlhodobého trendu poklesu prepravných výkonov verejnej prepravy osôb. V cieľovom stave sa očakáva vyšší podiel prepravných výkonov VOD ako v prípade IAD, čo sa prejaví v znížení dopravnej záťaže na cestnej sieti, znížením objemov produkcie škodlivín dopravou a v konečnom dôsledku zlepšením kvality životného prostredia. Kľúčovým aspektom uvedeného trendu je prevádzkovanie po všetkých stránkach (konceptne, organizačne, infraštruktúrne a prevádzkovo) zosúladeného a previazaného IDS, súčasťou ktorého sú v projekte ID ŽK definované jednotlivé prvky infraštruktúry autobusovej, železničnej, leteckej, cyklistickej a pešej dopravy. Autobusy na zavolanie budú zavedené v lokalitách s nižším, resp. špecifickým dopravným dopytom, ktoré nie je možné efektívne obslúžiť bežnými autobusmi a ako vhodnejšia sa javí obsluha málo kapacitnými autobusmi.

V preprave nákladov sa očakáva presun prepráv z cestnej nákladnej dopravy na IKD. V cieľovom stave sa priaznivý vplyv prevádzky IKD prejaví v znížení intenzity diaľkovej ťažkej nákladnej automobilovej dopravy na sieti diaľnic a rýchlostných ciest kraja s dopadom na zníženie objemov produkcie škodlivín.

Zdôvodnenie:

Najväčší podiel delbe prepravnej práce v ŽSK je podľa Dopravného modelu SURDM ŽSK vypočítaný pre IAD v hodnote 40%. Najnižší podiel v delbe reprezentuje VOD v hodnote 24%. Vo vývoji počtu prepravených osôb verejnou PAD za obdobie rokov 2005 až 2018 bol v ŽSK zaznamenaný pokles v hodnote až o 50 %. Pokles dopytu po službách PAD je dominantne kompenzovaný rastom objemov a výkonov IAD. Dopyt po železničnej osobnej doprave ŽSK mal v období do konca roku 2014 stagujúcu až klesajúcu tendenciu. Od roku 2015 bol zaznamenaný nárast počtu prepravených osôb v železničnej osobnej doprave – predovšetkým v neustále rastúcom vzťahu ŽSK s TNSK a s BASK -, ktorý spôsobilo zavedenie bezplatnej prepravy v novembri 2014. Po období rokov 2016 a 2017, keď nastala konsolidácia podmienok dopravného dopytu, vývoj prepravy osôb so zostávajúcimi krajinami stagnuje až – ako v prípade BBSK – mierne klesá. V sektore dopravy má významný podiel na znečistení životného prostredia IAD, ktorý je umocnený nízkou obsaditeľnosťou osobných automobilov s dopadom na vysoké priestorové nároky dynamickej a statickej IAD.

V rámci ŽSK existujú riedko osídlené územia, v ktorých autobusové spoje prepravujú minimálne množstvo cestujúcich, aj to len v občasných frekvenciách. V súčasnosti sa nehospodárne autobusové spoje rušia a práve tomuto trendu je možné zamedziť prostredníctvom autobusov na zavolanie.

Podľa rozvojových plánov Letiska Žilina bude letecká doprava spájať spádové územie Severozápadného Slovenska – vyznačujúce sa na Slovensku vysokým hospodárskym potenciálom so silným prepojením na zahraničné subjekty – s vybraným európskym zberným letiskom v ktorom môžu cestujúci vykonať prestup a z ktorého môžu cestujúci využiť ponuku nadväzujúcich letov.

Na území ŽSK sa vykonáva druhý najvyšší objem výkonov cestnej nákladnej dopravy v SR, čo súvisí s polohou kraja, s jeho cezhraničnými väzbami v najsilnejšom západnom smerovaní dopravy a lokalizáciou cestnej infraštruktúry Z TEN-T. Z definovaného limitu 100 km pre prepravu cestnou dopravou v rámci IKD vyplýva postačujúca prevádzková činnosť Terminálu IKD v Žiline, zabezpečujúca nároky na prepravu IKD pre celé územie ŽSK a TNSK.

Kľúčový indikátor:

- Počet prepravených osôb VOD z toho IDS (v rámci disponibility dát aj členenie na autobusovú a železničnú dopravu)
- Počet liniek VOD zapojených do IDS

Väzba na iné strategické dokumenty kraja:

- Územný plán VÚC ŽSK v znení Zmien a doplnkov č. 1 až 5;
- Stratégia udržateľného rozvoja dopravy a mobility ŽSK;
- Stratégia tvorby a budovania Integrovaného dopravného systému ŽSK;
- Budovanie cyklotrás na území ŽSK;
- Rozvoj infraštruktúry a riadiacich modelov pre intermodálnu prepravu / Rozvoj intermodálnej železnično-cestnej dopravy v krajinách Strednej a Východnej Európy do roku 2020;
- Analýza kombinovanej dopravy EÚ;

Väzba na IÚS územia UMR: *(vyplní sa po odovzdaní IUS UMRov)*

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR RK-LM

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Nízko emisná doprava)

3.2 Zvýšiť atraktivitu nízko emisnej cestnej dopravy a nemotorovej dopravy

Požadovaná zmena:

V kontexte zníženia emisií sa v ŽSK zvýši podiel zastúpenia osobných, nákladných vozidiel a vozidiel verejnej prepravy osôb s alternatívnou trakciou, ktoré nahradia klasické vozidlá poháňané spaľovacím motorom. V uvedenej kategórii zmien regionálna a mestská samospráva dosiahne požadovaný stav formou preferencie nízko/bez emisných vozidiel vo verejnej hromadnej preprave osôb, prostredníctvom podpory lokalizácie servisnej vybavenosti pre elektromobilitu, formou vytvárania priaznivých podmienok pre vznik a spôsob fungovania nízko/bez emisných zón v osídlení.

Do kategórie bezemisnej dopravy je zaradená i cyklistická a pešia doprava, ktorej podpora v ŽSK bude pokračovať prostredníctvom podpory výstavby cyklistických a cyklistických/peších komunikácií. Ako najefektívnejšie príspevky cyklistickej dopravy k poklesu produkcie emisií uhlíka je možné zaradiť intervencie do výstavby cyklistických komunikácií v mestských aglomeráciách a cykloturistických trás v extraviláne.

Zdôvodnenie:

V decembri 2019 oznámená Európska Zelená dohoda reprezentuje stratégiu, prostredníctvom ktorej sa má do roku 2050 dosiahnuť klimatická neutralita. Následný súbor návrhov na revíziu a aktualizáciu právnych predpisov EÚ Fit 55 uvádza záväzok zníženia emisií uhlíka o 55% (1990/2030). Okrem nepriamych dopadov na iné špecifické ciele sa uplatnenie záväzku zníženia emisií uhlíka o 55 % Dohody priamo premietne na špecifický cieľ atraktivity nízko emisnej cestnej dopravy a nemotorovej dopravy.

V kontexte strednodobej zmeny stupňa automobilizácie a motorizácie vozidiel so spaľovacím motorom boli vo všetkých pozorovaných kategóriách v SR zaznamenané najvyššie prírastky v ŽSK. Príčiny tohto stavu možno hľadať v pomerne nízkom východiskovom stupni automobilizácie a motorizácie v obdobiach direktívne riadenej ekonomiky, taktiež i v transformačnom období deväťdesiatych rokoch minulého storočia.

Vzájomný pomer počtu vozidiel so spaľovacím motorom a vozidiel s elektrickým + hybridným pohonom je značne nevyrovnaný, je vyjadrený viac ako sto násobkom vyššieho počtu osobných automobilov a motorových vozidiel so spaľovacím motorom. Nevyrovnaný stav je determinovaný pomerne krátkym obdobím od dátumu zavádzania opatrení na podporu rozvoja parku vozidiel s alternatívnym pohonom.

Problematiku rozvoja nízko/bez emisnej mobility v podstatnej miere ovplyvňuje i vybavenosť potrebná pre prevádzku vozidiel s alternatívnym pohonom. Vzhľadom na skoro nulové zastúpenie vozidiel s vodíkovým pohonom v premávke v SR ide o infraštruktúru viazanú na elektromobilitu (nabíjacie stanice, servisy pre elektromobily). V súčasnosti nie sú na Slovensku k dispozícii korektné, štatisticky garantované, sumárne dáta o lokalizácii, druhu a počte nabíjajúcich staníc v SR, ŽSK a v jeho okresoch. V európskom porovnaní poskytovania služieb elektromobility (z registrácií elektrických vozidiel, vyspelosti nabíjacej infraštruktúry a z vládnych stimulov) je SR zaradená medzi najmenej pripravené štáty.

V rámci vnímania nízko/bez emisnej mobility sa v mestských aglomeráciách – výraznejšie ako vo vidieckej krajine – uplatňuje vyšší podiel objemov pravidelnej (práca a škola) cyklistickej a pešej dopravy. Vo vidieckej kultúrnej krajine prevláda cyklistická doprava nepravidelná, vo väčšine prípadov cykloturistická.

Kľúčový indikátor:

- [%] **Zníženie produkcie emisií meraných na referenčných bodoch v ŽSK;**
- [km] dĺžka nových komunikácií vyhradených pre cyklistickú dopravu;

Väzba na iné strategické dokumenty kraja:

- Územný plán VÚC ŽSK v znení Zmien a doplnkov č. 1 až 5;
- Stratégia udržateľného rozvoja dopravy a mobility ŽSK;

Väzba na IÚS územia UMR: *(vyplní sa po odovzdaní IUS UMRov)*

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR RK-LM

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Dopravná infraštruktúra)

3.3 Zlepšiť dopravnú dostupnosť územia

Požadovaná zmena:

Zlepšenie vnútornej dopravnej dostupnosti územia nastane primárne z dôvodu zabezpečenia optimálneho umiestnenia verejnej krajskej vybavenosti v centre ŽSK na území kraja, regionálnej vybavenosti v centrách prirodzených regiónov kraja, vybavenosti na lokálnej úrovni v centrách funkčných mestských oblastí. Charakteristickým znakom cieľového stavu bude vzájomná podobnosť lokalizácie príbuzných služieb verejnej a privátnej vybavenosti v rovnakých centrách.

Realizácia infraštruktúrnych, prevádzkovo-organizačných projektov cestnej, železničnej, cyklistickej a IDS dopravy vytvorí kvalitatívny pilier dopravnej dostupnosti územia. V uvedenom kontexte ide o kompletizácie siete diaľnic D1 a D3, rýchlostnej cesty R3 na území ŽSK. V cestnej infraštruktúre k zmene prispievajú i rekonštrukcie prieťahov a realizácie obchvatov na cestách I. až III. triedy. Stav zlepšenej dopravnej dostupnosti v železničnej, cyklistickej doprave a IDS nastane zabezpečením systémovo analogických projektov ako v doprave cestnej.

Zlepšenú vonkajšiu dopravnú dostupnosť kraja, okrem diaľnic, rýchlostných ciest a modernizovaných železníc, zabezpečí i pravidelná regionálna medzinárodná letecká doprava prevádzkovaná na Letisku Žilina.

Zdôvodnenie:

Privátna vybavenosť je z princípu optimálne umiestnená v centrách regiónov nakoľko podlieha zákonitostiam efektívneho hospodárenia v liberálnom tržnom prostredí. V súpise vyhodnotenia prvých tridsiatich komplexných centier sa zo ŽSK umiestnilo 5 centier, pričom Žilina je uvedená na pozícii tretieho najsilnejšieho komplexného (verejná a privátna vybavenosť spolu) centra v poradí, po Bratislave a Košiciach. Dopravná gravitačná sila centier sa prejavuje v silnom dopyte po obsluhu územia cestnou a železničnou dopravou. Už samotná lokalizácia verejnej a privátnej vybavenosti v prirodzených spádových centrách významne zníži prepravné objemy a výkony generované dopravnou obsluhou územia.

Severný cestný koridor Bratislava – Žilina – Košice, tvoriaci hlavnú sídelnú a dopravnú rozvojovú os územia ŽSK, obsluži najvyšší podiel obyvateľov SR (46%). V severojužnom smerovaní rovnaké konštatovanie platí i pre koridor Skalité – Žilina – Martin – Banská Bystrica – Šahy. Porovnanie dostupnosti obyvateľov medzi najsilnejšími západo-východnými a severo-južnými koridorami však dokumentuje výraznú preferenciu západo-východného koridoru v hodnote až 74 %.

Nedostatky v príprave a budovaní/modernizovaní cestnej a železničnej siete lokalizovanej vo koridoroch TEN-T je potrebné hodnotiť na najvyššom stupni závažnosti. Absentujúce úseky diaľnic D1 a D3, rýchlostnej cesty R3, modernizovaných železničných tratí majú priamy dosah na neuspokojivý stav dopravnej dostupnosti intenzívne osídlených území ŽSK, ktoré sa v cestnej doprave prejavujú nadlimitnou produkciou škodlivín z dopravného procesu.

Rozvojové plány Letiska Žilina predpokladajú investície použité na predĺženie vzletovej a pristávacej dráhy, na obnovu rádionavigačných a bezpečnostných zariadení, ktoré otvoria možnosti vykonávať pravidelnú medzinárodnú regionálnu leteckú dopravu na európske zberné letisko. V súvislosti so znovuzavedením pravidelnej leteckej dopravy na letisku Žilina je potrebné zabezpečiť bezpečnostnú certifikáciu letiska v súlade s legislatívou EÚ.

Vnútrošnú regionálnu dopravnú dostupnosť determinuje kvalita cestnej siete II. a III. triedy, stavebné a prevádzkové parametre regionálnych tratí. Regionálna cestná sieť sa vyznačuje výskytom bodových a líniových závad, kritických nehodových lokalít a nedoriešenou problematikou kvality existujúcich prieťahov ciest cez obce, resp. výstavbou obchvatov na cestách II. a III. triedy. Konkurencieschopnosť prepravy osôb na regionálnych železničných tratiach je v porovnaní s IAD prakticky nulová, závislá od nevyhovujúcich kvalitatívnych parametrov tratí.

Kľúčový indikátor:

- **Dĺžka nových/modernizovaných úsekov cestnej a železničnej siete**
- **Počet realizovaných projektov infraštruktúry leteckej dopravy**

Väzba na iné strategické dokumenty kraja:

- Územný plán VÚC ŽSK v znení Zmien a doplnkov č. 1 až 5;
- Stratégia udržateľného rozvoja dopravy a mobility ŽSK;

Väzba na IÚS územia UMR: *(vyplní sa po odovzdaní IUS UMRov)*

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR RK-LM

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Dopravná infraštruktúra)

3.4 Zlepšiť dostupnosť k energetickej infraštruktúre

Požadovaná zmena:

Kľúčovými aktérmi zabezpečenia energetickej efektívnosti v oblasti elektroenergetiky v SR sú prevádzkovatelia prenosovej a distribučnej sústavy. Nimi navrhované a realizované opatrenia prispievajú k znižovaniu strát v sústave a zároveň k znižovaniu energetickej náročnosti.

Prevádzkovateľ prenosovej sústavy zabezpečí bezpečnosť a spoľahlivosť dodávok elektriny na území SR a plnenie medzinárodných záväzkov prostredníctvom budovania nových vedení a obnovenia starších tak, aby bol zabezpečený pokles impedancie pri prenose a postupne odstavovanie 220 kV systému a jeho náhrada 400 kV systémom.

Distribúcia elektriny v SR je zabezpečená tromi regionálnymi distribučnými sústavami (východ, stred a západ Slovenska) a cca 150 miestnymi (lokálnymi) distribučnými sústavami. Prevádzkovatelia distribučných sústav prispievajú k zvyšovaniu energetickej efektívnosti prostredníctvom realizácie stavebných a technologických opatrení distribučných sústav.

Zdôvodnenie:

SR plní ciele prepojenosti prenosových sústav členských štátov Európskej únie do rokov 2020 a 2030 prijatých Radou EÚ. V oblasti infraštruktúry prenosu elektriny sú prioritou Slovenskej republiky projekty výstavby nových slovensko-maďarských a slovensko – českých cezhraničných prepojení (cez územie ŽSK). V oblasti infraštruktúry pre prepravu plynu je prioritným projektom dokončenie slovensko - poľského prepojenia.

Kľúčový indikátor:

- Počet nových realizovaných projektov prenosovej a distribučnej elektrifikačnej sústavy v ŽSK;

Väzba na iné strategické dokumenty kraja:

- Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021-2030;
- Územný plán VÚC ŽSK v znení Zmien a doplnkov č. 1 až 5;

Väzba na IÚS územia UMR: *(vyplní sa po odovzdaní IUS UMRov)*

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR RK-LM

Špecifický cieľ: (Tematická podoblast: Digitálna infraštruktúra)

3.5 Zlepšiť digitálnu dostupnosť územia

Požadovaná zmena:

Primárna zmena súčasného stavu sa uskutoční v oblasti kvalitatívnych parametrov širokopásmového pripojenia umožňujúceho rýchly, bezpečný a nekomplikovaný prenos veľkých objemov dát. Kvalitná infraštruktúra širokopásmového pripojenia je nevyhnutnou podmienkou pre zavedenie nových technológií internetu vecí a umelej inteligencie, ktoré tvoria podstatu požadovanej zmeny.

Zdôvodnenie:

K zabezpečeniu dostupnosti vysokorýchlostného širokopásmového pripojenia, k rýchlemu a nekomplikovanému prenosu veľkých objemov údajov je potrebné budovať a rozvíjať pevné a mobilné siete ďalšej generácie. Následne je potrebné budovanie 5G sietí pre podporu autonómnej a prepojenej mobility a inteligentných dopravných systémov pri predpokladanom masívnom využití internetu vecí v budúcnosti.

Funkčná a moderná verejná správa, ktorá poskytuje kvalitné služby pre občanov a vytvára dobre nastavené regulačné prostredie, môže byť kľúčovým faktorom pre úspech digitálnej transformácie ekonomiky a spoločnosti. Kľúčom pre zvýšenie produktivity v sektore Verejnej správy je výrazné zlepšenie využívania údajov a aplikácia metód umelej inteligencie.

Európskou víziou je verejná správa v EÚ, ktorá bude otvorená, efektívna a inkluzívna a ktorá bude poskytovať cezhraničné, personalizované a používateľsky prívetivé elektronické verejné služby všetkým občanom a podnikateľom v EÚ. Pri dizajne a poskytovaní lepších služieb sa budú využívať inovatívne prístupy a moderné digitálne technológie v súlade s potrebami a požiadavkami občanov a podnikateľov.

Kľúčový indikátor:

- Percentuálne zastúpenie domácností ŽSK a v SR s prístupom na širokopásmový internet;

Väzba na iné strategické dokumenty kraja:

- Stratégia digitálnej transformácie Slovenska 2030;
- Inteligentný a lepší Žilinský samosprávny kraj, projekt v realizácii, trvanie projektu: 5/2020 – 10/2022;

Väzba na IÚS územia UMR: *(vyplní sa po odovzdaní IUS UMRov)*

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR RK-LM

PRIORITNÁ OBLASŤ 4. SOCIÁLNA STABILITA

Strategický cieľ:

4. DOSIAHNUŤ UDRŽATEĽNÚ KVALITU ŽIVOTA PODPorenÚ DOSTUPNOSŤOU SLUŽIEB

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Služby zamestnanosti)

4.1 Udržať a vytvárať dobré pracovné príležitosti

Požadovaná zmena:

Vznikne funkčný systém služieb zamestnanosti, informačných služieb a poradenstva zameraný na zlepšenie prístupu všetkých obyvateľov k dobrým pracovným príležitostiam, ktorý bude viesť k zvýšeniu ekonomickej aktivity obyvateľstva a rastu zamestnanosti predovšetkým na vidieku s pozitívnym dopadom na udržateľný rozvoj vidieka.

Zdôvodnenie:

Zamestnanosť je kľúčovým ukazovateľom rozvoja územia, kvality života. Z dôvodu starnutia obyvateľstva a legislatívnymi opatreniami v sociálnej oblasti sa predlžuje obdobie ekonomickej aktivity obyvateľov a to si vyžaduje nové prístupy k službám zamestnanosti, informačným a poradenských službám a zabezpečeniu vhodných pracovných príležitostí pre všetky vekové skupiny a znevýhodnené skupiny obyvateľstva. Žilinský kraj je významným zdrojom pracovnej sily pre susediace regióny SR a ČR.

Kľúčový ukazovateľ:

- Zamestnanosť
- Zamestnanosť vo vekovej skupine 50+

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Stratégia pre inteligentnú špecializáciu SR (návrh)
- Digitálna agenda pre Európu
- Stratégia hospodárskej koncepcie Slovenska 2030
- Vízia a stratégia rozvoja Slovenska
- Agenda 2030
- Národná stratégia zamestnanosti
- Partnerská dohoda (v návrhu, zverejnená)
- Operačný program Slovensko (zverejnený návrh)

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: *(Tematická podoblasť: Sociálne služby a zdravotná starostlivosť)*

4.2 Zabezpečiť moderné, dostupné, kvalitné a efektívne služby zdravotnej starostlivosti a sociálne služby

Požadovaná zmena:

Demografické starnutie obyvateľstva a zhoršujúci sa zdravotný stav obyvateľov v Žilinskom kraji očakáva viacero zmien. Jednou z požadovaných zmien je vybudovanie modernej, kvalitnej, dostupnej a integrovanej zdravotnej starostlivosti a sociálnych služieb. V oblasti sociálnych služieb je potrebné zvýšiť úroveň a dostupnosť služieb, s dôrazom na prácu s komunitou. Pre zvýšenie komplexného prístupu v riešení sociálnych problémov je potrebné zapojiť do spolupráce kľúčových aktérov a pri poskytovaní služieb zohľadniť individuálne potreby občanov.

V oblasti zdravotnej starostlivosti je očakávanou zmenou saturovaná sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pre všeobecnú ambulantnú a špecializovanú starostlivosť. Ďalej je potrebné vybudovať absentujúce typy zdravotníckych zariadení, napr. pre pacientov s neuro-degeneratívnymi ochoreniami, pre stavy vyžadujúce intenzívnu starostlivosť a pod. Očakávanou zmenou je taktiež rozšírenie kapacity a dostupnosti niektorých služieb – napr. paliatívna starostlivosť, hospicová starostlivosť, domáca ošetrovateľská starostlivosť, rehabilitačné a terapeutické služby ako aj zlepšenie prevencie a podpory zdravia.

Zdôvodnenie:

Na základe analýz a prieskumov bolo identifikovaných viacero problémov v oblasti sociálnych služieb. Sú nimi napr. potreba zvyšovania úrovne a dostupnosti sociálnych služieb, s dôrazom na seniorov; slabá orientácia na prácu s komunitou; nízka úroveň spolupráce kľúčových aktérov pre zvýšenie komplexného prístupu v riešení sociálnych problémov; chýbajúce zohľadnenie individuálnych potrieb pri poskytovaní sociálnych služieb; nedostatok služieb pre ľudí so špecifickými potrebami (marginaliz. komunity s dôrazom na MRK); nedostatok pracovníkov pre terénne a nízka úroveň informovanosti občanov o poskytovaných sociálnych službách a súvisiacich zdravotných službách na území ŽSK.

V oblasti zdravotnej starostlivosti bolo identifikovaných tiež viacero problémov, ako napr. nedostatočne saturovaná sieť poskytovateľov zdravotnej starostlivosti pre všeobecnú ambulantnú a špecializovanú starostlivosť; nedostatočné kapacity pre niektoré služby – paliatívna starostlivosť, hospicová starostlivosť, domáca ošetrovateľská starostlivosť; nižšia atraktivita niektorých lokalít pre výkon zdravotníckych povolání; nedostatočná aplikácia telemedicínskych technológií do praxe; nedostatok rehabilitačných a terapeutických služieb; absencia viacerých typov zdravotníckych zariadení, napr. pre pacientov s neuro-degeneratívnymi ochoreniami, pre stavy vyžadujúce intenzívnu starostlivosť a pod. a zanedbaná prevencia a podpora zdravia.

Kľúčový indikátor:

- Pomer klientov zo zariadení zapojených do procesu DI, ktorí zostali v zariadení, voči klientom, ktorí bývajú samostatne
- Počet zastabilizovaných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti na území Žilinského kraja, podľa aktuálnych potrieb a kritérií na dostupnosť

Väzba na iné strategické dokumenty kraja:

- Konceptcia rozvoja sociálnych služieb Žilinského samosprávneho kraja na roky 2019 – 2023
- SMART konceptcia v oblasti sociálnych inovácií Žilinského samosprávneho kraja na roky 2021-2025 s výhľadom do roku 2030
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020
- Návrh Vstupnej správy pre spracovanie PHRSR/IUS Žilinského kraja

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Služby pre komunitu)

4.3 Posilniť rozvoj služieb pre komunitu

Požadovaná zmena:

Pre posilnenie a rozvoj služieb pre komunitu v Žilinskom kraji je potrebných niekoľko kľúčových zmien. Sú nimi zlepšenie dostupnosti infraštruktúry pre voľnočasové aktivity v komunite a zavedenie finančných nástrojov na podporu služieb pre komunitu na miestnej úrovni.

Pre zlepšenie kvality a dostupnosti nájomného bývania je potrebné okrem investičných aktivít zameraných na výstavbu dostupných nájomných bytov, zlepšiť spoluprácu a koordináciu aktérov pri riešení dostupnosti bývania.

Pre zlepšenie prevencie negatívnych javov a zvýšenie bezpečnosti v Žilinskom kraji je potrebné zavedenie efektívnych preventívnych programov za účasti všetkých kľúčových aktérov, vytvorenie spoločného systému zberu údajov o trestnej a protispoločenskej činnosti, ako aj zavedenie monitoringu ohrozených skupín obyvateľstva.

Zdôvodnenie:

Na základe analýz a prieskumov bolo identifikovaných viacero problémov v oblasti služieb pre komunitu v Žilinskom kraji. Sú nimi napr. zlá dostupnosť infraštruktúry pre voľnočasové aktivity v komunite, absencia finančných schém a nadačných fondov na miestnej úrovni a nezáujem aktérov poskytovať služby pre komunitu.

V oblasti dostupnosti kvalitného bývania bolo identifikované dlhodobé neriešenie otázky dostupného nájomného bývania, ako aj nedostatočná spolupráca a koordinácia aktérov pri riešení dostupnosti bývania.

V oblasti prevencia a bezpečnosti obyvateľstva bolo zistené zvýšenie nárastu trestnej činnosti mladistvých pod vplyvom návykových látok a negatívneho vplyvu sociálnych sietí. Súčasne bol identifikovaný neexistujúci jednotný systém zberu údajov o trestnej a protispoločenskej činnosti ako aj monitoring ohrozených skupín obyvateľstva. Ďalším problémom je nedostatok kvalifikovaných pracovníkov, resp. dobrovoľníkov pôsobiacich v oblasti prevencie kriminality.

Kľúčový indikátor:

- Objem finančných prostriedkov VÚC určených na podporu aktivít podporujúcich komunitný život
- Počet trestných činov a inej protispoločenskej činnosti

Väzba na iné strategické dokumenty kraja:

- Komparatívna analýza Žilinského kraja a jeho okresov v súvislosti splnením cieľov politiky súdržnosti EÚ 2021-2027
- Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Žilinského samosprávneho kraja pre roky 2014 – 2020
- Návrh Vstupnej správy pre spracovanie PHRSR/IUS Žilinského kraja

Väzba na IÚS územia UMR:

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

PRIORITNÁ OBLASŤ 5. IDENTITA A SEBESTAČNOSŤ

Strategický cieľ:

5. ATRAKTÍVNE, KONKURENCIESCHOPNÉ, ODOLNÉ A UDRŽATEĽNÉ REGIÓNY

Špecifický cieľ: *(Tematická podoblasť: Udržateľná miestna ekonomika, ekosystémové služby, príroda a krajina)*

5.1 Rozvíjať miestnu ekonomiku založenú na udržateľnosti ekosystémových služieb

Požadovaná zmena:

V Žilinskom kraji je rozvinutá miestna ekonomika orientovaná na udržateľné využívanie prírodných zdrojov. Inštitúcie, obyvatelia a návštevníci kraja sú motivovaní ku preferenčnej spotrebe miestnych tovarov a služieb v konkurencieschopných, nadregionálne a medzinárodne obchodovateľných odvetviach miestnej ekonomiky. Miestna ekonomika zvyšuje svoju odolnosť voči hrozbám negatívnych dopadov a mimoriadnym udalostiam spojených s klimatickými zmenami. Územie zvyšuje svoju potravinovú a energetickú sebestačnosť. Aktéri v území podporujú posilňovanie komunít a vytváranie príležitostí pre mladých ľudí. Spoločne vytvárajú systém kontinuálnej územnej spolupráce, tvorby a realizácie integrovaných rozvojových politík a vytvárajú funkčné a vyvážené modely udržateľného využívania prírody a krajiny zabezpečujúce sociálnu a hospodársku prosperitu miestneho obyvateľstva.

Zdôvodnenie:

Územné systémy podpory miestnej ekonomiky (napríklad vytváranie komplexných regionálnych a miestnych potravinových systémov, podpora miestne špecifického kultúrneho a kreatívneho priemyslu...) prispievajú ku zvyšovaniu sebestačnosti a identite územia a podporujú multiplikáciu finančných zdrojov

Ekologizácia výroby a spracovania produktov pôdohospodárstva, ktorá vychádza z princípov udržateľnosti ekosystémových služieb, prispeje ku zachovaniu biodiverzity a riešeniu klimatickej výzvy. Na globálne trendy v poľnohospodárstve a lesníctve (napr. agroekologické postupy, agrolesníctvo, podpora komunitných aktivít produkcie a spotreby potravín v urbanizovaných územiach...) je vhodné reagovať zlepšovaním územnej spolupráce a uplatňovaním integrovaného prístupu napríklad vytváraním synergií s rozvojom udržateľného cestovného ruchu.

Žilinský kraj má mimoriadne vysoký endogénny potenciál prírodného a kultúrneho bohatstva a ekosystémových služieb v podobe produkčných služieb lesníctva, poľnohospodárstva a kultúrnych služieb rekreácie, ekoturizmu, estetických vzťahov, umenia, duchovna, vzdelávania a vedy a morálnych vzťahov ku prírode a krajine. Ekosystémové služby majú potenciál generovať miestne špecifickú vyššiu pridanú hodnotu pre miestnu ekonomiku a vytvárajú príležitosti pre akumuláciu finančného a znalostného kapitálu ako predpokladu pre zabezpečenie atraktívneho a kvalitného života obyvateľov v území.

Predpokladom je vhodné uchopenie udržateľného využitia potenciálu vysokej rozmanitosti prírody a krajiny, kde cca 60 % územia kraja tvoria územia s rôznym stupňom ochrany, pričom časť regiónov kraja patrí k najnavštevovanejším v rámci Slovenska (napr. Liptov – Nízke Tatry, Orava – Západné Tatry, Terchovská dolina, Veľká a Malá Fatra a ďalšie.

Kľúčový indikátor:

- Počet návštevníkov / prenocovaní
- Tržby v sektora poľnohospodárstva a lesníctva

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Európsky ekologický dohovor (Green Deal) + aplikačné stratégie – biodiverzita, Farm to Fork
- Nový Európsky Bauhaus
- Karpatský dohovor, Európsky dohovor o krajine
- Nová Stratégia EÚ pre lesy
- Dlhodobá vízia rozvoja vidieka EÚ
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu ŽSK
- Strategický plán SPP v SK a Operačný program Slovensko

Väzba na IÚS územia UMR: *(vyplní sa po odovzdaní IUS UMRov)*

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: (Tematická podoblasť: Kultúrne dedičstvo, KKP a živá kultúra)

5.2 Posilňovať identitu územia, zachovávať a zhodnocovať kultúrne dedičstvo, podporovať kreativitu a rozvíjať živú kultúru

Požadovaná zmena:

Silnou stránkou v Žilinskom kraji je vysoká rozmanitosť aktivít rôznych aktérov v oblasti spravovania kultúrneho dedičstva a podpory živej kultúry. Žilinský kraj môže do budúcnosti viac čerpať z tohto potenciálu a hľadať formy komercializácie v oblastiach kultúrneho a kreatívneho priemyslu. Je vhodné udržiavať a zvyšovať záujem obyvateľstva o rôzne formy kultúry, pretože to významne súvisí s potrebou vytvárania a rozvíjania rôznych komunít a posilňovaním identity a vzťahu ku tradičným hodnotám. Miestna živá tradičná i moderná kultúra môže zohrávať ešte významnejšie miesto pri revitalizácii života miestnych komunít. Kultúra tvorí aj významný prvok kvality a pestrosti ponuky a špecifickej atraktivity jednotlivých území v cestovnom ruchu a prispieva ku identite územia.

Zdôvodnenie:

Celosvetovo rastie ekonomický a spoločenský význam kreatívneho a kultúrneho priemyslu, vo verejnom živote sa budú čoraz viac uplatňujú prvky dizajnového myslenia prepájajúce viaceré aspekty života spoločnosti a fungovania miestnej ekonomiky. Príležitosťou je tvorba verejných politík a nových prístupov ku vnímaniu života ľudí a ich vzťahu ku prírode, krajine a urbanizovanému prostrediu. Vzrastá význam komunít aj pri navrhovaní aktívneho využívania verejných priestorov a objektov, kultúra preniká do princípov urbanizácie a architektúry, kde poskytuje príležitosť aj nový koncept – „Nový Európsky Bauhuas“, v rámci ktorého sa kreativita a kultúra môže stať významnou súčasťou dynamizácie spoločenských zmien a orientácie na udržateľný rozvoj urbanizovaných oblastí a celkovej krajiny.

Kľúčový indikátor:

- Počet návštevníkov kultúrnych inštitúcií

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Smart koncepcia kultúry ŽSK
- Stratégia rozvoja KKP

Väzba na IÚS územia UMR: *(vyplní sa po odovzdaní IUS UMRov)*

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

Špecifický cieľ: *(Tematická podoblasť: Spolupráca v území, komunity, identita a atraktivita územia)*

5.3 Rozvíjať aktívne komunity a posilňovať územnú spoluprácu

Požadovaná zmena:

Prax ukazuje významnú potrebu tvorby integrovaných územných politík smerujúcich ku zvyšovaniu atraktivity a sebestačnosti územia. Dôležitou témou pre územnú spoluprácu a udržateľnosť fungovania územia je stabilizácia sociálneho kapitálu – predovšetkým mladých ľudí, inak bude pokračovať exodus najvzdelanejšej a najaktívnejšej časti mladej generácie za štúdiom a prácou do zahraničia resp. do viac rozvinutých oblastí Slovenska s vysokou pravdepodobnosťou zakladania rodín a zotrvania mimo pôvodného bydliska regiónov Žilinského kraja.

Jednou z ciest je aj systémové prepájanie regionálneho, mestského a miestneho rozvoja so sieťami celoživotného vzdelávania, poradenstva a podpory podnikania v mestách a na vidieku, s rozvojovým jadrom v podobe stredných odborných škôl, inštitúcií vysokoškolského vzdelávania a inštitúcií vedy, výskumu a inovácií, aby sa už počas formálneho vzdelávania posilňovala identita a súdržnosť územia.

Významná zmena musí nastať v oblasti vytvárania systému územnej spolupráce, zlepšenia koordinácie medzi inštitúciami verejnej správy, inštitúciami celoživotného vzdelávania a poradenstva, subjektmi hospodárskej sféry a subjektmi občianskej spoločnosti. Príležitosťou udržateľného rozvoja Žilinského kraja je využitie jeho strategickej polohy pre posilňovanie cezhraničnej spolupráce a účinnejšie zapájanie do medzinárodných iniciatív a projektov všetkých aktérov územnej spolupráce.

Ďalší udržateľný rozvoj územia nebude možný bez výrazného posilnenia komunít. Reformou musí prejsť celý systém regionálnej politiky a plánovania, kde musí nastať posun od sektorového plánovania a izolovaných politík ku viacúrovňovému integrovanému systému územnej spolupráce. Súčasťou systému by malo byť vytváranie zdieľaných a udržateľných rozvojových kapacít na príslušných úrovniach pre všetky sféry sociálneho a hospodárskeho života vrátane environmentálnych výziev a spoločného spravovania krajiny.

Zdôvodnenie:

Význam posilňovania územnej identity a vytvárania viacúrovňového systému územnej spolupráce zvýraznil ŽSK v spôsobe vytvárania „strategicko-plánovacích regiónov“ na báze piatich prirodzených regiónov kraja. Podstatná časť regiónov kraja je pokrytá aj pôsobnosťou verejno-súkromných rozvojových partnerstiev v podobe aktuálnej existencie 14 miestnych akčných skupín (z toho 4 bez podporených stratégií miestneho rozvoja), 3 regionálnych rozvojových agentúr, 1 krajskej rozvojovej organizácie a 7 organizácií cestovného ruchu. V kraji pôsobia aj rôzne organizácie záujmovej samosprávy, ktorých aktivity sú málo previazané na tvorbu územných environmentálnych, hospodárskych, hospodárskych a sociálnych politík.

Podpora vytvárania systému územnej spolupráce a udržateľných kapacít je kľúčovým predpokladom lepšieho zhodnocovania endogénneho potenciálu územia a mobilizácie spolupráce aktérov územného rozvoja. Rozvoj komunít ako základných prvkov inštitucionálneho ekosystému je nevyhnutným predpokladom pre systém územnej spolupráce.

Kľúčový indikátor:

- Počet verejno-súkromných partnerstiev na území kraja (partnerstvá LEADR, OOCR, Euroregióny, ...)
- Počet projektov zrealizovaných verejno-súkromnými partnerstvami

Väzba na iné strategické dokumenty:

- Územná agenda 2030 (EÚ)
- Nová mestská agenda (EÚ) (Nová Lipská charta...)
- Deklarácia Cork 2.0
- Dlhodobá vízia pre vidiecke oblasti (EÚ)
- Strategické dokumenty v oblasti regionálneho, mestského rozvoja, rozvoja vidieka
- Odporúčania a metodiky OECD v oblasti viacúrovňového riadenia, investícií, regionálneho a mestského rozvoja a rozvoja vidieka

Väzba na IÚS územia UMR: *(vyplní sa po odovzdaní IUS UMRov)*

- UMR Žilina
- UMR Martin
- UMR Ružomberok-Liptovský Mikuláš

NAJDÔLEŽITEJŠIE VÝSTUPY PROJEKTOV

- **UDRŽATEĽNÁ REGIONÁLNA INOVAČNÁ POLITIKA SAMOSPRÁVNÝCH KRAJOV RELEVANTNÉ PRE ÚZEMIE ŽILINSKÉHO KRAJA**

Medzi najdôležitejšie výstupy projektu Udržateľná regionálna inovačná politika samosprávnych krajov relevantné pre územie Žilinského kraja sú ukazovatele/výstupy definované v strategickom dokumente, ktorý je výsledkom uvedeného projektu „Návrh regionálnej inovačnej a smart stratégie Žilinského kraja 2021+“ a to:

Ukazovateľ RISS ŽSK	Ukazovateľ PHRSR ŽSK	Spôsob sledovania	Poznámka: Opatrenie RISS - strategický projekt PHRSR ŽSK
Počet zrealizovaných spoluprác s priemyselnou praxou	High-tech export	Ukazovateľ výsledku na úrovni Špecifického cieľa	Rozvoj spolupráce s VŠ + rozvoj kreatívneho, inovačného a podnikateľského potenciálu mladých ľudí /RIC +ePOINT
Počet zrealizovaných podujatí	Pilotné aktivity a projekty	Ukazovateľ výsledku na úrovni Špecifického cieľa	Podujatia zamerané na rozvoj podnikateľského a inovačného prostredia/RIC
Počet zúčastnených účastníkov			Podujatia zamerané na rozvoj podnikateľského a inovačného prostredia/RIC
Počet rozvíjaných nápadov	Vývoj tržieb v oblasti kreatívneho priemyslu	Ukazovateľ dopadu Špecifického cieľa	Podujatia zamerané na rozvoj podnikateľského a inovačného prostredia/RIC
Počet realizovaných programov	Pilotné aktivity a projekty	Ukazovateľ výsledku Špecifického cieľa	Zážitkové vzdelávanie/ePOINT
Počet zúčastnených účastníkov		Ukazovateľ výstupu na projektovej úrovni	Zážitkové vzdelávanie
Počet prezentovaných nástrojov	Pilotné aktivity a projekty	Ukazovateľ výsledku Špecifického cieľa	Zážitkové vzdelávanie/ePOINT
Počet zrealizovaných nástrojov propagácie			Popularizácia vedy a techniky/ RIC+DIGIHUB + HEALTH HuB + ePOINT
Počet zrealizovaných podujatí	Pilotné aktivity a projekty	Ukazovateľ výsledku	Popularizácia vedy a techniky/ RIC+DIGIHUB + HEALTH HuB + ePOINT
Počet zúčastnených účastníkov			Popularizácia vedy a techniky/ RIC+DIGIHUB + HEALTH HuB + ePOINT

• STRATÉGIA UDRŽATEĽNÉHO ROZVOJA DOPRAVY A MOBILITY ŽSK

Medzi najdôležitejšie výstupy projektu Stratégia udržateľného rozvoja dopravy a mobility ŽSK patria nasledovné výstupy:

Druh infraštruktúry	Opatrenie SURDM	Špecifický cieľ PHRSR+ ŽSK	Projekty prevzaté z Opatrenie SURDM do Tematický investičný balíček PHRSR+ ŽSK	Indikátor PHSR+ ŽSK	Spôsob sledovania
Cestná doprava	Opatrenia infraštruktúrne: CD – OI 01: Výstavby a preložky ciest I. triedy, CD – OI 03: Výstavba obchvatov cesty II. a III.tr.	3.1, 3.3.	2/ IDS - stavby podpornej cestnej infraštruktúry I., II. a III. triedy a leteckej infraštruktúry	Výstavba nových úsekov, rekonštrukcia a modernizácia ciest a železničných tratí [km]	Výsledok realizácie
Cestná doprava	Opatrenia infraštruktúrne zamerané na zachovanie kvality ovzdušia: Dostavba diaľnic a rýchlостných ciest, výstavba obchvatov miest, Budovanie odstavných parkovísk, systémov Park&Ride, Park&Go	3.1, 3.3	1/ IDS - stavby podpornej cestnej infraštruktúry TEN-T, 2/ IDS - stavby podpornej cestnej infraštruktúry I., II. a III. triedy	Výstavba nových úsekov, rekonštrukcia a modernizácia ciest a železničných tratí [km]	Výsledok realizácie
Verejná osobná doprava	Organizačné opatrenia: VOD – OR 01 až VOD – OR 03, Integrovaný dopravný systém ŽSK plne funkčný a s prepojením na územie Trenčianskeho kraja	3.1	5/ IDS - informatika systému	Počet liniek verejnej osobnej dopravy zapojených do IDS [počet], Objem prepravy VOD a IDS ŽSK [počet prepravených osôb VOD]	Výsledok realizácie
Verejná osobná doprava	Prevádzkové opatrenia: VOD – PO 01, Zavedenie jednotného vybavovacieho a informačného systému v IDS ŽSK a centrálného dispečingu a clearingové centra	3.1, 3.5	5/ IDS - informatika systému	Počet liniek verejnej osobnej dopravy zapojených do IDS [počet], Objem prepravy VOD a IDS ŽSK [počet prepravených osôb VOD]	Výsledok realizácie
Verejná osobná doprava, Železničná doprava	Opatrenia infraštruktúrne: VOD – OI 01 až VOD – OI 16, ŽD – OI 11 až ŽD – OI 15, Výstavba, modernizácia prestupových uzlov,	3.1, 3.3	4/ IDS - Modernizácia autobusových, železničných staníc a letísk na Terminály IDS vrátane ich vybavenosti	Objem prepravy VOD a IDS ŽSK [počet prepravených osôb VOD]	Výsledok realizácie

	terminálov, železničných, autobusových staníc				
Železničná doprava	Opatrenia infraštruktúrne: ŽD – OI 01 až ŽD – OI 09 Modernizácia železničných tratí a uzlov	3.1, 3.3	3/ IDS - stavby podpornej železničnej infraštruktúry TEN-T až regionálnej úrovne	Výstavba nových úsekov, rekonštrukcia a modernizácia ciest a železničných tratí [km]	Výsledok realizácie
Letecká doprava	Opatrenia infraštruktúrne: 5.2.3.7 a prevádzkovo- organizačné: 5.2.2.5	3.1, 3.3	2/ IDS - stavby podpornej cestnej infraštruktúry I., II. a III. triedy a leteckej infraštruktúry	Počet realizovaných projektov infraštruktúry leteckej dopravy [počet]	Výsledok realizácie
Železničná doprava	Opatrenia prevádzkové: ŽD – PO 01 Modernizácia vozidlového parku	3.2	6/ Ekologizácia vozového parku sektoru dopravy	Zníženie produkcie emisí meraných na referenčných bodoch v ŽSK [k%]	Dopad realizácie
Cyklistická doprava	Opatrenia infraštruktúrne: Budovanie cyklotrás vo FUA a ich okolí,	3.1, 3.2	7/ Kostrová sieť cyklistickej infraštruktúry ŽSK	Dĺžka nových komunikácií kostrovej siete ŽSK vyhradených pre cyklistickú dopravu [km]	Výsledok realizácie
Cestná, železničná, cyklistická doprava	Opatrenia prierezového a systémového charakteru: Vypracovanie nových strategických dokumentov ŽSK, ich pravidelná aktualizácia	3.3	1/ IDS - stavby podpornej cestnej infraštruktúry TEN-T, 2/ IDS - stavby podpornej cestnej infraštruktúry I., II. a III. triedy a leteckej infraštruktúry, 3/ IDS - stavby podpornej železničnej infraštruktúry TEN-T až regionálnej úrovne, 7/ Kostrová sieť cyklistickej infraštruktúry ŽSK	Výstavba nových úsekov, rekonštrukcia a modernizácia ciest a železničných tratí [km], Počet realizovaných projektov infraštruktúry leteckej dopravy [počet], Dĺžka nových realizovaných cyklistických komunikácií v intravilánoch a extravilánoch osídlenia [km]	Výsledok realizácie
Verejná osobná doprava	Opatrenia prierezového a systémového charakteru: Vypracovanie nového Plánu dopravnej obslužnosti ŽSK,	3.1	4/ IDS - Modernizácia autobusových, železničných staníc a letísk na Terminály IDS vrátane ich vybavenosti,	Objem prepravy VOD a IDS ŽSK počet [prepravených osôb VOD]	Výsledok realizácie

PREDPOKLADANÁ FINANČNÁ ABSORPČNÁ KAPACITA Z EŠIF V RÁMCI ŽILINSKÉHO KRAJA V OBDOBÍ 2021 - 2027

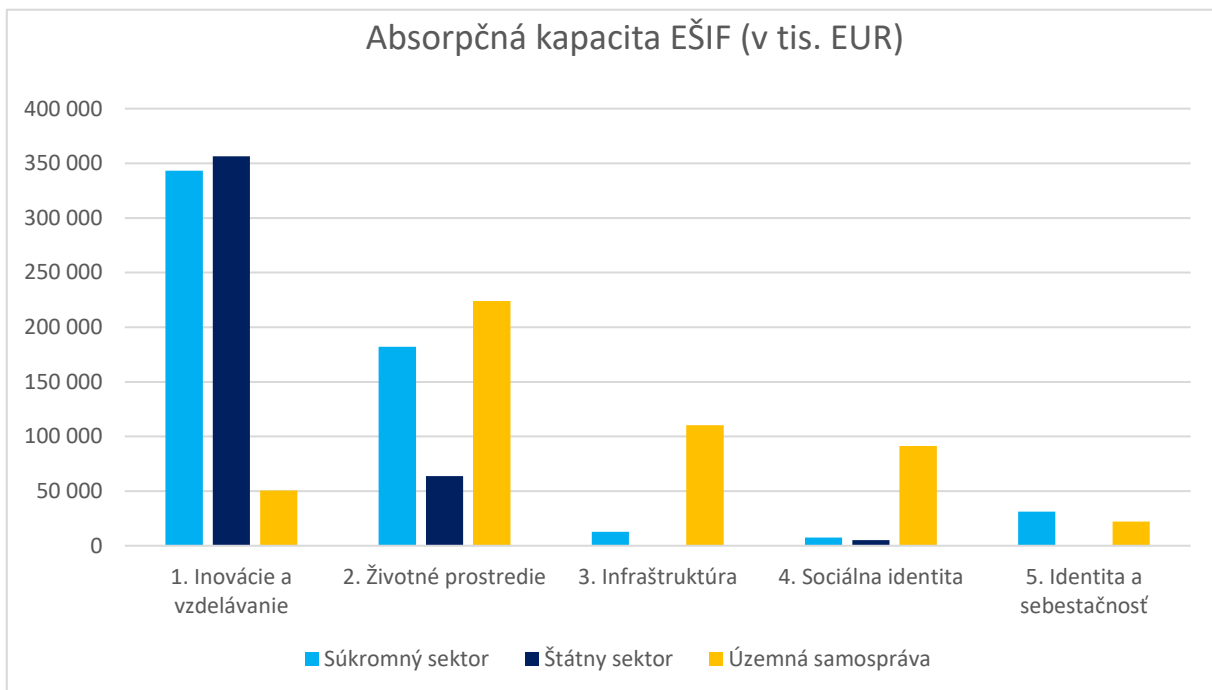
Predpokladaná finančná absorpčná kapacita je vypočítaná na základe údajov uvedených v Analytickej časti, v kapitole Vyhodnotenie implementácie EŠIF v ŽSK v programovom období 2014 – 2020.

Predpoklad vychádza z otvorených dát portálu ITMS2014+ prostredníctvom www.opendata.itms2014.sk kde sa sledovali absorpčná kapacita žiadateľov z územia Žilinského kraja nielen podľa Operačných programov ale aj podľa prioritných osí. Prioritné osy boli následne priradené jednotlivým prioritným oblastiam, resp. špecifickým cieľom tak, ako sú definované v Strategickej časti PHRSR ŽSK 2021+. V rámci výpočtov boli do úvahy brané ukazovatele ako sú suma NFP prijatých žiadostí podľa jednotlivých prioritných osí v členení na súkromný, štátny sektor a územná samospráva.

Prioritná oblasť PHRSR ŽSK 2021+	Súkromný sektor (v tis. EUR)	Štátny sektor (v tis. EUR)	Územná samospráva (v tis. EUR)	Spolu (v tis. EUR)
1. Inovácie a vzdelávanie	343 346	356 341	50 639	750 325
2. Životné prostredie	182 019	63 642	223 915	469 575
3. Infraštruktúra	12 908	0	110 181	123 089
4. Sociálna identita	7 514	5 101	91 226	103 841
5. Identita a sebestačnosť	31 268	474	22 118	53 860
Spolu	577 055	425 558	498 078	1 500 691

Zdroj: ITMS, vlastné spracovanie

Pozn.: Metodika výpočtu predpokladanej absorpčnej kapacity bola založená na čerpaní prostriedkov z EŠIF 2014 -2020 podľa sídla žiadateľa/prijímateľa. Tzn. projekty žiadateľov so sídlom v BSK (NDS, ŽSR a pod.) nie sú v reporte zahrnuté ako projekty ŽSK ale ako projekty BSK. Mestá/obce a ich OvZP sú zahrnuté v územnej samospráve.

Graf: Absorpčná kapacita z EŠIF 2021+ v rámci Žilinského kraja podľa prioritných oblastí PHRSR ŽSK 2021+